

ERUDITIO
MORES
FUTURUM

ODKAZY A VÝZVY

modernej jazykovej komunikácie

Zborník príspevkov
zo 7. medzinárodnej vedeckej konferencie
konanej 23. – 24. 09. 2009 v Banskej Bystrici

Editorka: Jana KLINCKOVÁ

Banská Bystrica 2010

Odkazy a výzvy modernej jazykovej komunikácie

Zborník príspevkov
zo 7. medzinárodnej vedeckej konferencie
konanej 23. – 24. 09. 2009 v Banskej Bystrici

Zborník venovaný Vladimírovi Patrášovi

Editorka: Jana Klincková

Banská Bystrica 2010

Recenzenti

Doc. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc.

Prof. dr hab. Kazimierz Michalewski

Prof. PhDr. Slavomír Ondrejovič, DrSc.

Editorka:

doc. PhDr. Jana Klincková, PhD.

Redakčná rada

Prof. PhDr. et Dr.h.c. Ján Findra, DrSc., Fakulta humanitných vied
Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovensko

Doc. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc., Ústav pro jazyk český, Praha
Česká republika

Prof. dr hab. Kazimierz Michalewski, Uniwersytet Łódzki, Łódź Poľsko

Prof. Dr. sc. Diana Stolac, Sveučilište u Rijeci, Rijeka Chorvátsko

Doc. PhDr. Kristína Krnová, CSc., prodekan pre vedeckovýskumnú
činnosť, Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej
Bystrici

Prof. PaedDr. Vladimír Patráš, CSc., Fakulta humanitných vied
Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Prof. PaedDr. Pavol Odaloš, CSc., Fakulta humanitných vied Univerzity
Mateja Bela v Banskej Bystrici

Doc. PhDr. Jana Klincková, PhD., Fakulta humanitných vied Univerzity
Mateja Bela v Banskej Bystrici – editorka zborníka

Doc. Jaromír Krško, PhD., Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja
Bela v Banskej Bystrici

PhDr. Ivan Očenáš, PhD., vedúci Katedry slovenského jazyka a
literatúry, Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej
Bystrici

Zborník *Odkazy a výzvy modernej jazykovej komunikácie* dedikujú organizátori konferencie prof. PaedDr. Vladimírovi Patrášovi, CSc. pri príležitosti jeho životného jubilea

OBSAH

ÚVOD	9
LINGVISTICKÁ TEÓRIA A KOMUNIKÁCIA	
FRAZÉMY V SLOVENSKÝCH A ANGLICKÝCH POLITOLOGICKÝCH TEXTOCH Martina Benčeková	13
SLABIKA V DETSKEJ REČI Iveta Bónová	20
JAZYKOVÉ VARIANTY AKO REÁLNY VÝSTUP PRIRODZENEJ KOMUNIKÁCIE Ján Bosák	29
KOMUNIKAČNÁ SFÉRA A FUNKČNÝ JAZYKOVÝ ŠTÝL Ján Findra	35
POSESÍVA V KOMUNIKÁCI Alexandra Chomová	43
LINGVISTIKA PO „KOMUNIKAČNÍM OBRATU“ A JEJÍ SÉMOTICKÉ REFLEXE Jan Kořenský	63
PERCEPČNÉ DÔSLEDKY SLOVENSKO-POL'SKO-ČESKÝCH FONETICKÝCH TRANSFEROV Jaroslav Lipowski	72
NIEKOĽKO POZNÁMOK K SLOVOTVORNOMOTIVAČNÝM VZŤAHOV KOMPOZÍT Patrik Mitter	84
NĚKTERÉ AKTUÁLNÍ FRAZÉMY V RUSKÝCH A ČESKÝCH EKONOMICKÝCH PERIODIKÁCH KOMENTUJÍCÍ REALITU NOVÉ TRŽNÍ EKONOMIKY Ljuba Mrovecová	91
STRACONE W PRZEKŁADZIE ... Maria Magdalena Nowakowska	104
ONYMICKÝ MODEL TVORBY LADISLAVA BALLEKA Pavol Odaloš	115
SÚČASNÁ JAZYKOVÁ SITUÁCIA A JAZYKOVÁ POLITIKA NA SLOVENSKU Slavomír Ondrejovič	123
HOVORENÁ PODOBA JAZYKA V MESTE AKO METODOLOGICKÝ ODKAZ A VÝZVA Vladimír Patrás	138

JAZYKOVÁ KOMUNIKÁCIA Z KOGNITÍVNEHO HĽADISKA	
Katarína Pekaríková	151
KOMUNIKAČNÝ POTENCIÁL OPERÁTORA „ČO“	
V SÚČASNEJ PÍSANEJ SLOVENČINE	
Katarína Podhajecká	164
OD JAZYKOVÉ TEORIE KE KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVĚ	
Milan Polák	176
DISKURS, VLAST, IDEOLOGIJA	
Paulina Pycia	186
ELIPSA IN ORGANIZIRANJE GOVORNEGA DISKURZA	
Drago Unuk	195
KILKA UWAG O SŁOWEŃSKICH NEOLOGIZMACH	
I OKAZJONALIZMACH	
Maria Wtorkowska	202

SPROSTREDKOVANÁ KOMUNIKÁCIA

NORMA W KOMUNIKACJI MEDIALNEJ	
Marian Bugajski	211
O АНАФОРСКОМ ПОНАВЛѢАЊУ УЗВИКА	
Алма Чаркић	223
SOCIOPRAGMATICKÉ VÝZVY MEDIÁLNÍHO DIALOGU	
Světlá Čmejrková	237
OBRANNÉ A ÚNIKOVÉ TECHNIKY V MEDIÁLNÍM DIALOGU	
Jana Hoffmannová	248
INFORMATÍVNOSŤ A INTERTEXTUALITA HLAVNÝCH SPRÁV	
V SITUÁČNOM KONTEXTE TÉMY VOLIEB DO EURÓPSKEHO	
PARLAMENTU 2009 VO VEREJNOPRÁVNÝCH OBRAZOVÝCH	
ELEKTRONICKÝCH MÉDIÁCH	
Katarina Chovancova – Marek Ľuptak	261
KONTAKTOVÉ PROSTŘEDKY V PSANÉ PUBLICISTICE	
Bohumila Junková	279
JAZYKOVÁ KOMUNIKÁCIA A TOPONYMÁ	
Jaromír Krško	291
O DYNAMIKE PRIAMEJ A NEPRIAMEJ KOMUNIKÁCIE	
VO VYUČOVANÍ MATERINSKÉHO JAZYKA	
Milan Ligoš	299
PREŽÝVKOVÉ OBYVATEĽSKÉ MENÁ V KOMUNIKÁCII	
Miroslava Ližbetinová	310

MULTIMODALNY KOMUNIKAT MEDIALNY Kazimierz Michalewski	313
KE STYLOVÉ CHARAKTERISTICE RANNÍHO RADIOŽURNÁLU ČESKÉHO ROZHLASU Olga Müllerová	324
WPŁYW MEDIÓW ELEKTRONICZNYCH NA JĘZYK MŁODZIEŻY SZKOLNEJ Bernadeta Niesporek – Szamburska	334
LINGVISTICKÉ ZDROJE V KOMUNIKAČNOM PROSTREDÍ INTERNETU Ivan Očenáš	349
OBRAZ SŁOWACJI I SŁOWAKA W „GAZECIE WYBORCZEJ” Gabriela Olchowa	367
KOMUNIKACE S DĚTMI JAKO ZVLÁŠTNÍ TYP MEDIÁLNÍHO DIALOGU Jindřiška Svobodová	378
KATEGORIA POTOCZNOŚCI W DYSKURSIE MEDIALNYM Urszula Żydek – Bednarczuk	387

SOCIOLINGVISTICKÉ ŠTÚDIE

КОМУНІКАТИВНА ВРЕДНОСТ РИМЕ У ПОЕТСКИМ СТРУКТУРАМА Милосав Ж. Чаркић	403
ÚSKALIA LOKUČNÝCH A PERLOKUČNÝCH AKTOV V BEŽNOM DOROZUMIEVANÍ Eva Čulenová	422
ÚSTNY JAZYKOVY PREJAV RÓMSKYCH A NERÓMSKYCH DETSKÝCH HOVORIACICH Anna Gálisová	435
POUŽÍVANIE DEKLINAČNÉHO A KONJUGAČNÉHO SYSTÉMU V HOVORENEJ PODOBE JAZYKA V MESTE VEĽKÝ KRTÍŠ Ladislav György	444
SLOVENČINA AKO PROSTREDOK KOMUNIKÁCIE V SLOVENSKÝCH NÁRODNOSTNÝCH ŠKOLÁCH V MAĎARSKU Horváthné Farkas Éva	457
SYNTAX HOVORENÝCH KOMUNIKÁTOV Jana Klincková	467

KOMUNIKACE SLOVÁKŮ – VYSOKOŠKOLÁKŮ V ČR (SOCIOLINGVISTICKÝ PRŮZKUM) Květoslava Musilová	486
PROFESNÍ JAZYK TRINECKÝCH ŽELEZÁREN Irena Orszulik	499
SOCIÁLNA DEIXA V TRÉNERSKOM REGISTRU Daniela Slančová – Terézia Slančová	510
DYSFEMIZMY W POLSKICH I SŁOWACKICH KORPUSACH JĘZYKOWYCH Sylwia Sojda	524
TERMINOLOŠKI IZAZOVI NOVIH TEHNOLOGIJA Diana Stolac	534
TVARY REGIONÁLNÍCH ZEMĚPISNÝCH JMEN NA -(OV)ICE V MLUVĚ SOUČASNÉ MLÁDEŽE Jana Marie Tušková – Vendula Pekárková – Martina Fridrichová	544
RODOVO CITLIVÁ SLOVENČINA – SÚČASNÝ STAV, MOŽNOSTI JEJ TVORBY A VYUŽITIA Lujza Urbancová	558
KOMUNIKACE ZPROSTŘEDKOVANÁ WWW, SE ZAMĚŘENÍM NA WEBOVÉ STRÁNKY VÝZNAMNÝCH FIREM V ČR – VÝZVA PRO SOUČASNOU ČESKOU LINGVISTIKU Veronika Vydrová	570

ÚVOD

Stalo sa tradíciou, že slovakisti na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici každé tri roky v septembri organizujú konferenciu o komunikácii. Na tohtoročnej siedmej medzinárodnej vedeckej konferencii, ktorá bola programovo koncipovaná ako *Odkazy a výzvy modernej jazykovej komunikácie*, sa účastníci sústredili na nové stimulujúce podnety súvisiace s jazykovou komunikáciou, pričom za retrospekciu pokladali relevantné závery rokovaní predchádzajúcich konferencií.

Organizátorov teší pretrvávajúci záujem o otázky komunikácie zo strany domácich a zahraničných vysokých škôl a vedeckých inštitúcií a pokladajú si za česť usporadúvať vedecké podujatie, ktoré má takúto európsku dimenziu. Kvantitatívne ukazovatele je síce možné interpretovať rôzne, ale konštatovanie, že na ostatnej konferencii so svojimi príspevkami vystúpilo 50 referujúcich, ktorí reprezentovali 18 univerzitných a 2 vedeckovýskumné pracoviská zo 7 krajín vrátane Slovenska, má celkom jednoznačnú informačnú hodnotu. Potvrdzuje sa tým zrejme názor, že problematika komunikácie je ešte vždy pre lingvistický výskum zaujímavá a – ako sa možno presvedčiť v predkladanom zborníku referátov z konferencie – aj inšpirujúca, aktuálna a potrebná.

Rokovania 7. konferencie prebiehalo v troch sekciách: 1. sekcia – *Lingvistická teória a komunikácia* – obsahuje tiež príspevky, ktoré odznali počas plenárneho rokovania (8). Zasludou prítomných osobností mal úvod do rokovania medzinárodný diskurzívny rozmer. Témy v 1. sekcii sa orientovali na teoretické východiská komunikácie, aktuálne a axiomaticky poňaté lingvistické a filozofické teórie, podporené resumujúcimi faktami a argumentáciami.

2. sekcia – *Sprostredkovaná komunikácia* – sa podľa očakávania orientovala najmä na tematiku mediálneho diskurzu, hoci v niektorých vystúpeniach sa pojem sprostredkovanej komunikácie chápal trochu širšie. Práve táto sekcia mala za cieľ vytvoriť priestor na prezentáciu autentických dokladov z frekventovaných komunikačných situácií ako aj priestor na deskripciu a analýzu príčin,

ktoré ovplyvňujú úroveň komunikačnej kompetencie používateľov jazyka, často rozkolísavajú komunikačné normy alebo poukazujú na využívanie manipulačných či obranných nástrojov najmä v mediálnej komunikácii.

3. sekcia – *Sociolingvistické štúdie* – bola tematicky najpestrejšia. Tematický rozptyl je pri podobných rokovaníach celkom prirodzený, pretože súvisí jednak s voľbou viacerých teoreticko-metodologických koncepcií, jednak reflektuje isté tradície, pričom sa nevyhýba ani novým výskumným zámerom, nadväzujúc pritom na doterajšie relevantné výsledky. Čaro osobitosti sa výskume prezentuje aj vo voľbe výskumného materiálu a vo voľbe kritérií zvolených pri jeho interpretácii a analýze. Záujem o sociolingvisticky zamerané príspevky svedčí aj o tom, že vzťahy medzi normou a úzom, medzi stratifikáciou a bežným hovoreným jazykom ako rodiacom sa varietou slovenčiny sú výskumne zaujímavé a v predstavenej rozmanitosti sa s nimi stretávame aj v iných jazykoch.

Zborník materiálov z konferencie *Odkazy a výzvy modernej jazykovej komunikácie* zrkadlí uvedené tematické zamerania a autorské komunikáty prináša spracované v abecednom zoradení.

Predkladaný zborník sa rozhodli organizátori konferencie venovať profesorovi Vladimírovi Patrášovi pri príležitosti jeho životného jubilea nielen preto, že bol jedným z prvých organizátorov, ktorí stáli pri zrode tradície konferencií o komunikácii v Banskej Bystrici, ale aj preto, že svojou vedeckovýskumnou aktivitou úspešne rozvíja východiská a program Banskobystrickej sociolingvistickej školy a dôstojne ju reprezentuje nielen v slovenskom, ale aj v zahraničnom lingvistickom prostredí.

doc. PhDr. Jana Klincková, PhD.
predsedníčka konferencie

Banská Bystrica 23. – 24. 09. 2009